

AMBITIENOTA
PARKWIJK TURNHOUT

Inhoud

De ambitienota is een eerste document in het proces rond het opmaken van een masterplan voor de site Parkwijk in Turnhout. Het legt de ambities vast die het stadsbestuur en DE ARK voor de wijk vooropstellen en bepaalt op die manier ook de krijtlijnen voor het lopende ontwerp onderzoek. De ambitienota bouwt voort op het 18-punten programma voor de Parkwijk gedefinieerd door de bewoners, maar legt de blik verder in de toekomst. We willen/moeten er immers over nadenken hoe de wijk de komende jaren kan/moet veranderen om tegemoet te komen aan de toekomstige uitdagingen op vlak van (samen)wonen, mobiliteit en duurzaamheid, waaronder energie en water.

De ambitienota gaat bewust een aantal discussies niet uit de weg en zet vandaag de ambities op een zeer hoog niveau. We trachten vooral heel wat mogelijkheden tot fundamentele verbeteringen in beeld te brengen. We beseffen echter zeer goed dat dit aanleiding kan/zal geven tot discussies, maar kiezen hier heel bewust voor. We willen op die manier immers heel bewust de dialoog op gang brengen met bewoners, bezoekers en gebruikers van de Parkwijk. We willen daarbij vooral luisteren naar de reacties. We willen weten waarom wat we voorstellen wel of niet als gewenst of als mogelijk wordt beschouwd. Enkel via een constructieve dialoog kunnen we een wijk opbouwen die voldoet aan de huidige en toekomstige woonwensen van haar bewoners en bezoekers.

De ambitienota is tot stand gekomen na een verkennende analyse en een aantal eerste ideeën binnen het ontwerp team. Die werden

neergeschreven in een aanzet van ambitienota. Deze nota werd vervolgens teruggekoppeld met het overlegcomité Parkwijk, relevante stakeholders, de betrokken stadsdiensten en Leo Van Broeck als opsteller van de consensusnota Schorvoort.

De ambitienota wordt nu voorgelegd aan het college, de gemeenteraad en de raad van bestuur van DE ARK. Na goedkeuring zal de nota via de website verspreid worden en volgt er een communicatie over de inhoud via de nieuwsbrief. Parallel werken de ontwerpers verder aan het masterplan en werken ze op basis van de krijtlijnen van deze ambitienota een aantal ontwikkelingsscenario's uit. Deze ontwikkelingsscenario's zullen gebruikt worden om met de buurtbewoners in gesprek te gaan en te luisteren naar hun opmerkingen en voorkeuren.

Op basis van deze terugkoppeling en op basis van bijkomend overleg met het overlegcomité, de stakeholders en de stadsdiensten zullen de ontwerpers een eerste versie van masterplan uitwerken waarover we opnieuw in gesprek gaan met de betrokken buurtbewoners en stakeholders.

Na deze terugkoppeling kan er gewerkt worden aan een definitief masterplan voor de Parkwijk. Dat plan vormt het toetskader voor de toekomstige ontwikkelingen. Het behelst ook een actieprogramma met de noodzakelijke ingrepen om de Parkwijk, stap voor stap, en over een periode van ongeveer 10 jaar, een nieuwe toekomst in te loodsen.

AMBITIE – dé duurzame voorbeeldwijk van 2050

Zoals vermeld geeft de ambitienota de ambitie weer die het stadsbestuur, DE ARK en de ontwerpers hebben voor de toekomstige ontwikkeling(en) van de Parkwijk en haar omgeving. Het hoofddoel is dat we de Parkwijk tegen 2050 willen uitbouwen tot de meest duurzame voorbeeldwijk van Vlaanderen.

Daarmee wordt voortgebouwd op de ambities die de ontwerpers van de Turnhoutse School en de opdrachtgevers voor ogen hadden toen ze medio jaren '60 beslisten over het ontwerp en de bouw van de Parkwijk. Hun doel was om een voorbeeldwijk uit te bouwen die vernieuwend was voor hun tijd en die tegemoet zou komen aan de woonwensen van haar toekomstige bewoners. Een wijk waar mensen kunnen wonen in luchtige, compacte maar tegelijkertijd comfortabele woningen in een zeer groene omgeving, met een gescheiden ontsluiting voor de auto's aan de achterzijde en de voetgangers aan de voorzijde.

Dat de Parkwijk vernieuwend was voor zijn tijd, en een degelijk en kwalitatief antwoord bood op de toen geldende woonwensen

We onderscheiden volgende kapstokken:

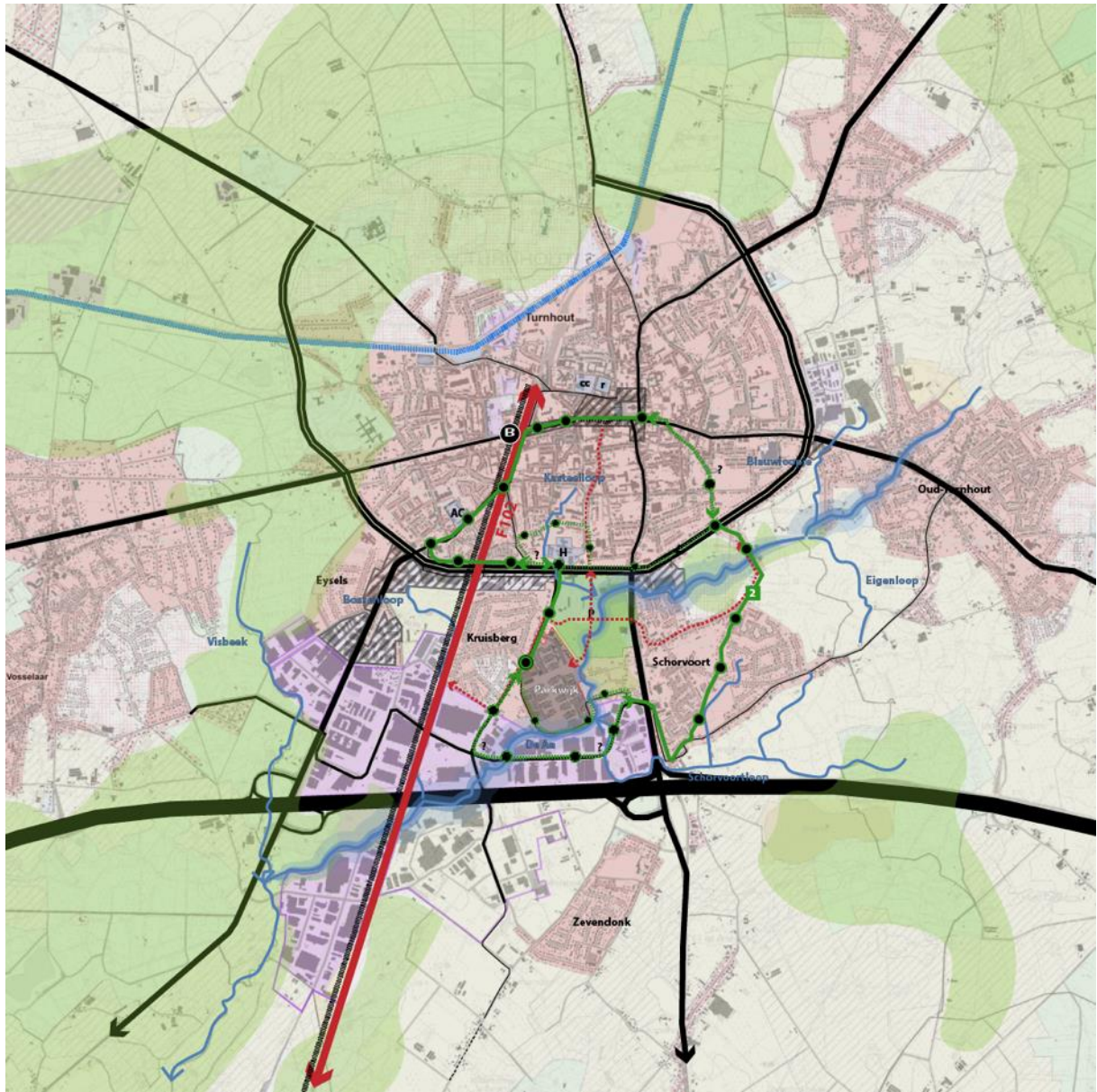
- Kapstok 1 – de Parkwijk, ideaal gelegen tussen stadscentrum en de groenere rand
- Kapstok 2 – de geïsoleerde positie doorbreken en inzetten op sterke verbindingen
- Kapstok 3 – verandering met respect voor de ensemble waarde van de Parkwijk
- Kapstok 4 – kritische reflectie op het bestaande en zoeken naar verbeteringen
- Kapstok 5 – collectiviteit als een spanningsveld tussen privaat en publiek
- Kapstok 6 – verhogen van de herkenbaarheid door een grotere differentiatie
- Kapstok 7 – veerkracht en robuustheid een 2-eenheid voor een duurzame toekomst
- Kapstok 8 – aandacht voor het samenwonen in een wijk in verandering

Elk van deze kapstokken wordt op de volgende pagina's gepresenteerd aan de hand van een visietekst en verduidelijkt aan de hand van schematische en indicatieve figuren.

behoeft geen betoog. Helaas heeft de wijk na ongeveer 50 jaar, heel wat van deze kwaliteiten verloren en beantwoordt ze op verschillende vlakken niet meer aan de huidige woonwensen. Tevens biedt de wijk geen antwoord op een aantal hedendaagse uitdagingen onder andere op vlak van klimaat, wateropvang en energie.

Met respect voor het werk van onze voorgangers wensen we een nieuwe dynamiek op gang te brengen en de wijk klaar te maken voor een nieuwe periode van 30 à 50 jaar. We bestendigen en versterken daarbij wat goed is maar kijken kritisch naar alle verbeterpunten, vooral vanuit een stedenbouwkundige en architecturale invalshoek. We bouwen aan een stedenbouwkundige visie, maar wel met respect voor de leef- en woonkwaliteiten van de wijk en haar huidige bewoners.

Om deze ambitie te verduidelijken hangen we ze op aan 8 kapstokken, die telkens de ambitie vanuit een bepaalde invalshoek beschouwen en die steeds samen en in afstemming tot elkaar gelezen moeten worden.

KAPSTOK 1 -

de Parkwijk is ideaal gelegen tussen stadscentrum en de groenere rand

De Parkwijk kwam tot stand binnen de stadsuitbreiding van Turnhout in de jaren 1960. Ze werd opgetrokken op een groot stuk landbouwgrond van 29 hectare aan de zuidrand van de stad, in het noorden grenzend aan het stadspark, in het oosten en het zuiden begrensd door de rivier de Aa, en in het westen door de Steenweg op Tielen.

In vogelvlucht ligt de Parkwijk op ongeveer 2 à 2,5 km van de Grote Markt en ongeveer even ver van het station van Turnhout (met verbindingen naar Antwerpen en Brussel). Het winkelhart van Turnhout bevindt zich tussen het station en de Grote Markt. Aan de zuidkant van de ring rond Turnhout hebben zich verschillende grootschalige detailhandelzaken gevestigd (Decathlon, Lidl, Delhaize, ...), voornamelijk tussen de Steenweg op Gierle (N140) en de Steenweg op Diest (N19). De Parkwijk ligt hier op korte afstand vandaan en kan op die manier genieten van zeer goed uitgebouwde voorzieningen.

De steenwegen zorgen voor een vlotte ontsluiting naar de ruime regio en via de nabijgelegen op- en afritten op de E34 ook richting Nederland en Antwerpen. Rond de E34 zijn bijna alle bedrijventerreinen gelegen zowel deze voor KMO-bedrijven als voor grotere regionale bedrijven. De bedrijvenzone wordt van de Parkwijk gescheiden door de Aa. De (visuele) hinder van de bedrijvenzone is daardoor eerder beperkt is.

De Aa vormt bovendien een ecologische verbinding tussen de open ruimte ten noordoosten van de Stad (met onder andere het Natuurreservaat De Liereman) en de open ruimte in het zuidwesten (met onder andere het bosgebied Grotenhout) en verbindt ook een aantal stedelijke groengebieden (Park,

Heike, Natuurreservaat Frans Segers, ...) met elkaar.

De Parkwijk is dan ook ideaal gelegen als woonwijk. Ze komt daarom ook in aanmerking voor een mix aan bijkomende woningen. De voorwaarde is wel dat hiermee de bestaande kwaliteiten van de wijk op stedenbouwkundig, en landschappelijk vlak versterkt worden en dat hiermee een sterkere sociale mix bereikt kan worden.

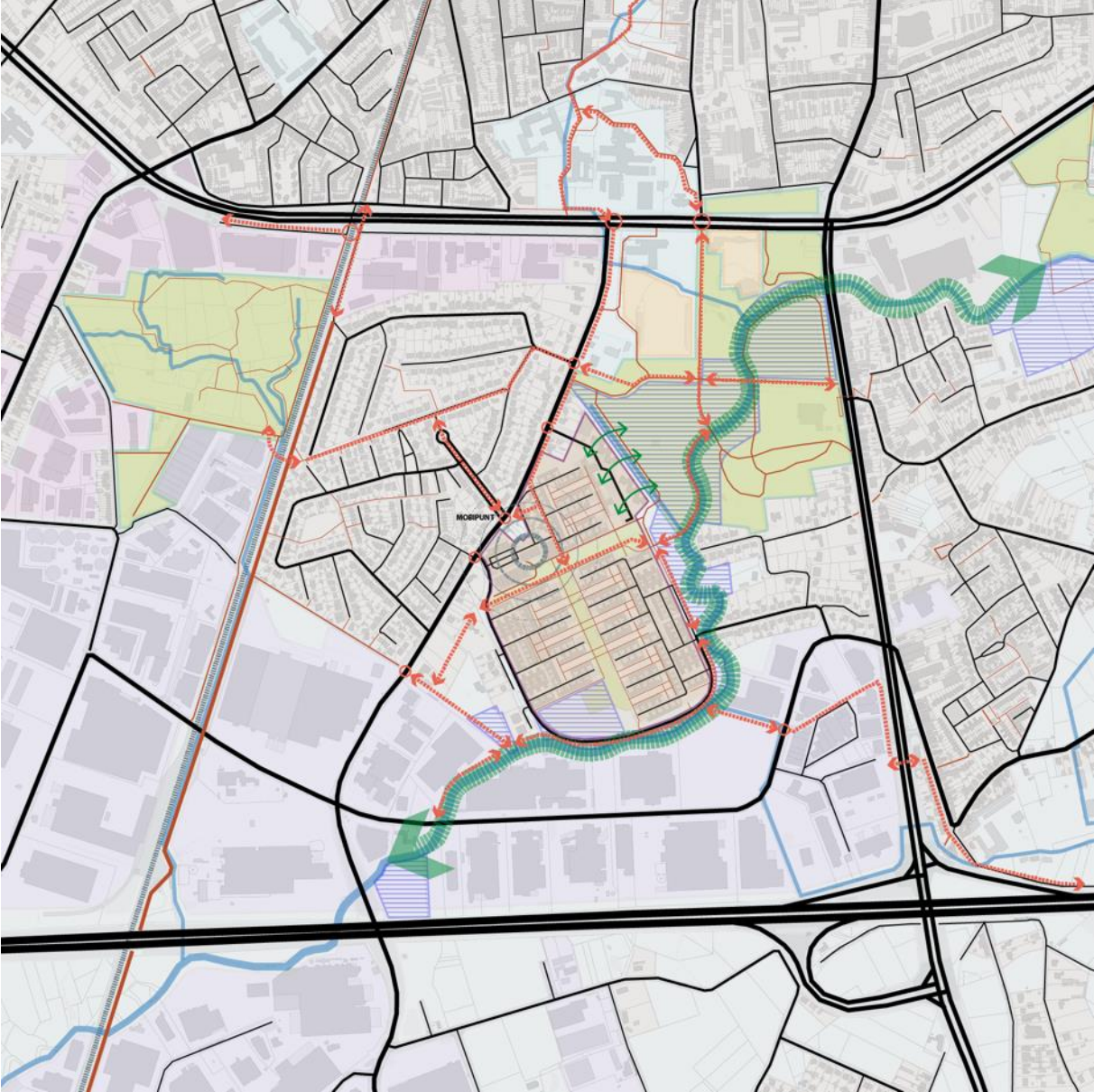
Een uitdaging blijft de ontsluiting van de wijk met duurzamere vervoerswijzen.

Buslijn 2 verbindt de wijk met het station en de Grote Markt. Maar de eerder ongelukkige route waarbij de bus vanuit de Parkwijk eerst de wijk Schorvoort bedient en dan via het Ziekenhuis en Campus Blairon pas naar het stadscentrum rijdt, maakt dat de rit behoorlijk lang duurt.

Vaak kan je sneller te voet dan via het openbaar vervoer het stadscentrum bereiken. We willen dan ook voorstellen om de route van lijn 2 te herdenken. De Lijn kan bijvoorbeeld via de Everdongenlaan ook door de bedrijvenzone rijden en vanuit Schorvoort (Oude Dijk) niet meer de ring te volgen maar rechtstreeks het stadcentrum inrijden. Verder overleg met de Lijn en de stadsdiensten mobiliteit kan de potenties van deze route onderzoeken.

Ook de ontsluiting van de Parkwijk met de fiets moet beter. We zien daarbij enerzijds de nood om een comfortabele route uit te bouwen door het stadspark en verder via de Ziekenhuissite stadinwaarts.

Anderzijds ligt er een (verder uit te bouwen) non-stop fietsroute naast de spoorlijn en is het aangewezen om na te denken over een vlotte en veilige fietsverbinding vanuit de Parkwijk naar deze non-stop fietsroute.

KAPSTOK 2 –

de geïsoleerde positie doorbreken en inzetten op sterke verbindingen

Bij haar bouw lag de Parkwijk nog als een zelfstandige woonenclave in de onbebouwde rand van de stad, net achter het stadspark. De nood aan een eigen centrum met voorzieningen was dan ook groot, temeer daar bewoners in sociale woonwijken in die tijd zelden over een auto beschikten en ze dus beperkt waren in hun mobiliteit. Ondertussen is de stad aanzienlijk uitgebreid en is de Parkwijk verworpen tot een eerder geïsoleerde woonwijk midden in een residentiële en naar het zuiden toe geïndustrialiseerde stadsrand. We willen de Parkwijk een centralere rol geven in deze zuidelijke residentiële stadslob.

We zetten dan ook sterk in op het doorbreken van deze geïsoleerde positie door sterke verbindingen te creëren met de gebieden die rond de Parkwijk zijn gelegen (stadspark, wijk Blijkhoeve/Jef Buyckxstraat, stadscentrum, wijk Schorvoort).

Fietsroutes

We denken daarbij in eerste instantie aan het uitbouwen van enkele comfortabele en veilige zachte verkeersroutes zonder onnodige omleidingen. Zo zien we een belangrijke zachte verkeersroute die het centrum van de Parkwijk via het stadspark verbindt met het stadscentrum. Deze route loopt van oost naar west dwars door de centrale groene zone van de Parkwijk en loopt verder over de Parkring via Golf Taxa naar de non-stop fietsroute langs de spoorlijn. Een tweede oost-west connectie loopt zuidelijker en volgt vanaf de non-stop fietsroute de grens van de bedrijvenzone tot aan de Aa. Vandaaruit volgt de route de Parkring en sluit aan op de route door het Stadspark. We voorzien 2 aftakkingen op deze route. Een eerste, nog te onderzoeken route, ligt ter hoogte van het bedrijf Soudal of Windowmakers van waar we de loop van de Aa verder stroomafwaarts kunnen volgen. De andere aftakking overbrugt de Aa ter hoogte van de bedrijven Soudal en Vanhout Pro en loopt door de bedrijvenzone rond de Everdongenlaan onder de N19 door en verder

richting Steenweg op Zevendonk en de Slagmolenstraat.

We onderzoeken ook een connectie tussen de Parkwijk en de Blijkhoeve via de Sinteldreef. Van hieruit is er enerzijds een route in de richting van het Stadspark en verder via het bestaande tunneltje onder de N19 naar de wijk Schorvoort. Anderzijds is er een connectie in de richting van de non-stop fietsroute op het einde van de Heidevenstraat. In het verlengde van deze laatste as bepleiten we een oversteek onder of over de sporen zodat de wijk ook aansluiting vindt met het recreatief parkgebied FRAC en de daarachter gelegen grootschalige detailhandelszaken.

We willen op deze wijze de Parkwijk connecteren via een functioneel en recreatief netwerk voor fietsers en voetgangers. Zo versterken we de centrale positie van de voorzieningen in een ruimere wijk en maken die vlotter toegankelijk voor een groter aandeel bewoners. Dit komt de economische leefbaarheid van deze voorzieningen ten goede en draagt bij aan het integreren van de Parkwijk in een ruimere omgeving.

Groene randen

We willen daarnaast ook meer aandacht besteden aan de wijze waarop de Parkwijk relaties onderhoudt met haar groene randen (Stadspark, Aa-vallei). Vandaag zijn deze groene zones afgezonderd van de Parkwijk door infrastructuur (Parkring) of door gebouwen (basisschool / parkappartementen). Ook de Aa zelf is niet of nauwelijks aanwezig of zichtbaar vanuit de Parkwijk. We zouden deze relatie graag versterken, ook vanuit een ecologische invalshoek. We willen daarmee ook meer ruimte reserveren voor de Aa. Die zit vandaag ingeklemd tussen de bebouwing en infrastructuur. Door de Aa terug ruimte te geven kunnen we overstromingen vermijden en de natuurlijke waterafvoer- en -bergingscapaciteit van de Aa maximaal benutten.

Kapstok 3 – verandering met respect voor de ensemblewaarde van de Parkwijk

De Parkwijk is geïnventariseerd als waardevol onroerend erfgoed, onder meer omwille van de schaal (meer dan 800 woningen) in een voor die tijd vernieuwende stedenbouwkundig concept en in de typerende architectuur van de Turnhoutse School. We erkennen deze waarden en willen met respect voor dit erfgoed de wijk klaarmaken voor een duurzame en kwaliteitsvolle toekomst.

We beschouwen de ensemblewaarde van de wijk als één van de belangrijkste te bewaren kenmerken van de Parkwijk. *Een ensemble bestaat uit verschillende fragmenten (zoals gebouwen, infrastructuur, reliëf, open ruimte, ...) die door hun onderlinge relatie een zekere ruimtelijke samenhang vertonen. Dankzij de ruimtelijke samenhang zijn ensembles herkenbaar en hebben ze als harmonisch geheel een zeker (landschappelijke / stedenbouwkundige) waarde. De ruimtelijke samenhang binnen het ensemble verhoogt de beeldwaarde van de samenstellende fragmenten.*

Het ensemble van de Parkwijk is opgebouwd uit verschillende onderdelen. We herkennen heel duidelijk de centrale groene ruimte die als een T-vorm de Parkwijk definieert. Daarrond zijn 3 buurten (plantsoenen) gebouwd die ondanks een bijna gelijke architectuur toch elk een eigen karakter hebben. Elk plantsoen bestaat uit een compositie van huizenrijtjes die op verschillende manieren geschakeld zijn en waartussen verschillende groene binnen-gebiedjes zijn voorzien. Elk van de huizenrijtjes bestaat nog eens uit architecturaal typologisch verschillende onderdelen (rijwoningen, patiwoningen,...).

De ensemblewaarde van de Parkwijk zit in deze relatie tussen de grote gemeenschappelijke centrale groenzone en de woonbuurten errond en de wijze waarop de rand van deze woonbuurten via kleinere groenere binnen-gebieden aantakt op de centrale groene zone.

Daarnaast bezit de wijk onmiskenbaar een architecturale eigenheid: door de volumewerking van de (patio)woningen en de relatie tussen het bebouwde en onbebouwde en ook door materiaalgebruik en detaillering. Daardoor wordt de wijk als een kwaliteitsvol adept van zijn tijd beschouwd. We noemen dit de objectwaarde van de wijk.

We zijn van oordeel dat de ensemblewaarde belangrijker is dan de objectwaarde van elk van de architecturale onderdelen die het ensemble uitmaken. Dat uitgangspunt laat ons toe om delen van de compositie te verplaatsen, te verwijderen of te vervangen door andere eventueel zelfs afwijkende onderdelen, zolang het typerende karakter van het ensemble (de compositie) bewaard blijft.

We zien daarbij ook duidelijke verschillen in de compositie van de verschillende plantsoenen, wat ook betekent dat we voor elk van deze buurten een eigen aanpak en instrumentarium voorstellen.

Het Albrecht Rodenbach plantsoen is een heel homogene buurt met een duidelijk leesbare structuur van haast identiek gekoppelde patiwoningen, die via een 3-tal groene binnengebiedjes aantakt op de centrale groene zone.

Elanderplantsoen en Xaverianenplantsoen aan de andere zijde van de groene zone kennen een bijna identieke homogene en leesbare structuur, maar de oostelijke rand wijkt af van het patroon van doorlopende oost-west gerichte straten. Hier is een asverschuiving via een noord-zuid gerichte centrale as.

De noordelijke buurt met daarin de verschillende voorzieningen (handel, kerk, school, ...) kent een veel heterogener en amorpher karakter, met de zeer kleinschalige seniorenwoningen in contrast met de bestaande parkappartementen met 7 tot 8 bouwlagen.

Kapstok 4 – Kritische reflectie en zoeken naar verbeteringen

Zoals hiervoor aangehaald zien we duidelijke verschillen in de ensemblewaarde van de verschillende buurten / plantsoenen.

Albrecht Rodenbachplantsoen

Het Albrecht Rodenbachplantsoen is zeer homogeen en kent een leesbare structuur. Vanuit stedenbouwkundige oogpunt zien we weinig redenen om structureel aan de compositie van het plantsoen in te grijpen. We zien hier wel uitdagingen om de woningen futureproof en energiezuinig te maken in functie van de uitdagingen op vlak van duurzaamheid.

Elanders- en Xaverianenplantsoen

In het Elander- en Xaverianenplantsoen zorgt de asverschuiving in de oost-west gerichte straten ervoor zorgt dat de leesbaarheid van het stedenbouwkundig patroon doorbroken wordt en de zichtlijnen telkens doodlopen op de dwars geplaatste huizenrijen. Ook de ontsluitingsstructuur vanaf de Parkring is hier niet eenduidig. Het Elanderplantsoen wordt hoofdzakelijk via de centrale noord-zuid as ontsloten met doodlopende straten zowel in oostelijke als westelijke richting. In het Xaverianenplantsoen sluiten sommige oost-west gerichte straten aan op de Parkring en de Rozenlaan en andere op de centrale noord-zuid as. Dit komt de leesbaarheid niet ten goede. Het lijkt aangewezen om deze oostelijke zone grondig te herstructureren. Daarbij kan ook de relatie met de groene ruimte langsheen de Aa herbekeken worden.

Naast de moeilijke leesbaarheid is ook de wateroverlast een knelpunt voor beide plantsoenen. De wateroverlast komt frequent voor, in het zuidelijk deel, dicht bij de Aavallei. Het lijkt aangewezen om de Aa hier meer ruimte te geven door een deel van de woningen langsheen het Xaverianenplantsoen te verplaatsen. Ook voor de zone ten noorden ervan, waar vandaag de moestuinen zijn gelegen, dringt een heraanleg waarbij meer ruimte aan de Aa gegeven wordt, zich op.

Lode Peeters en Haagbeemdenplantsoen

De noordelijke zone met de voorzieningen rond het Lode Peetersplantsoen, de seniorenwoningen, het Haagbeemdenplantsoen, de lagere school en de parkappartementen kent een weinig logische en leesbare opbouw. Het Lode Peetersplantsoen lijkt los te staan en weinig connectie te onderhouden met het Haagbeemdenplantsoen, waardoor de kerk als centrale plaats niet echt tot zijn recht komt. De seniorenwoningen ten noorden ervan vormen een echt eiland waarvan de structuur op geen enkele manier logisch aansluit bij de structuur van het naastgelegen Haagbeemdenplantsoen.

Het Haagbeemdenplantsoen is een gespiegelde kopie van het Elanderplantsoen. In tegenstelling tot zijn voorbeeld sluiten de groene binnentuinen niet aan op een grote centrale groenzone, maar worden ze visueel en functioneel afgesloten door de lagere school die hier dwars op staat. Ook de parkappartementen vormen een eiland in dit geheel en zijn enkel via een aparte doodlopende weg vanaf de Steenweg op Tielen bereikbaar.

We zijn van oordeel dat we in deze zone op een veel grondigere manier op de compositie moeten ingrijpen en via afbraak en nieuwe ingrepen een nieuwe leesbare structuur in deze buurt moeten inbrengen. De afbraak en vervanging van de parkappartementen sluit daarbij aan.

Dit moet ons ook toelaten om de rafelrand tussen de Parkwijk en de Steenweg op Tielen aan te pakken. In deze zone zijn de nieuwe residentiële ontwikkelingen nooit op de Parkwijk aangetakt, met ongedefinieerde restructureringen tussen de twee als gevolg.

Tot slot willen we ook nadenken hoe we structurele verbindingen kunnen leggen tussen de Parkwijk en de wijk Blijkhoeve/Jef Buyckxstraat aan de overzijde van de Steenweg op Tielen.

Kapstok 5 –

Collectiviteit als noodzakelijk spanningsveld tussen privaat en publiek

Wat opvalt als we doorheen de wijk lopen is dat de grens tussen de publieke ruimte en de private woningen zeer scherp is. De publieke ruimte loopt als het ware tot tegen de ramen van de woningen aan. Iedereen kan daardoor bijna binnenkijken in de woningen. Dit wordt nog versterkt door de korte afstand tussen de paden en de gevels en ramen van de woningen, ook op die plaatsen waar er meer dan genoeg ruimte is. Daarnaast stellen we vast dat de publieke ruimte ook weinig verscheiden is. Daardoor is er ook geen onderscheid voelbaar is tot waar je als passant welkom bent en welke delen eerder door de bewoners voor onderling ontmoeten worden gebruikt.

Waar het private en collectieve elkaar vandaag scherp raken willen we collectiviteit als een soort overgang naar voor schuiven en dit op verschillende niveaus.

In eerste instantie willen we het onderscheid tussen de centrale gemeenschappelijke groenruimte en de plantsoenen terug wat duidelijker maken, en zo elk plantsoen opnieuw een eigen karakter terug geven.

Collectieve voorzieningen als wijkcentrum

We zien de voormalige kerk niet enkel ruimtelijk maar ook functioneel een belangrijkere centrale rol spelen als voorzieningencentrum voor de Parkwijk. We willen bekijken hoe we de invulling van de kerk als school kunnen gebruiken om de gemeenschapsfunctie sterker uit te bouwen.

We zien ook de mogelijkheid om deze centrale rol ruimtelijk te versterken door afbraak van de seniorenwoningen. Daardoor ontstaat er een visuele relatie tussen de Steenweg op Tielen en het voorzieningencentrum. De centrale groene ruimte trekken we op die manier door tot aan de steenweg.

Binnen de plantsoenen

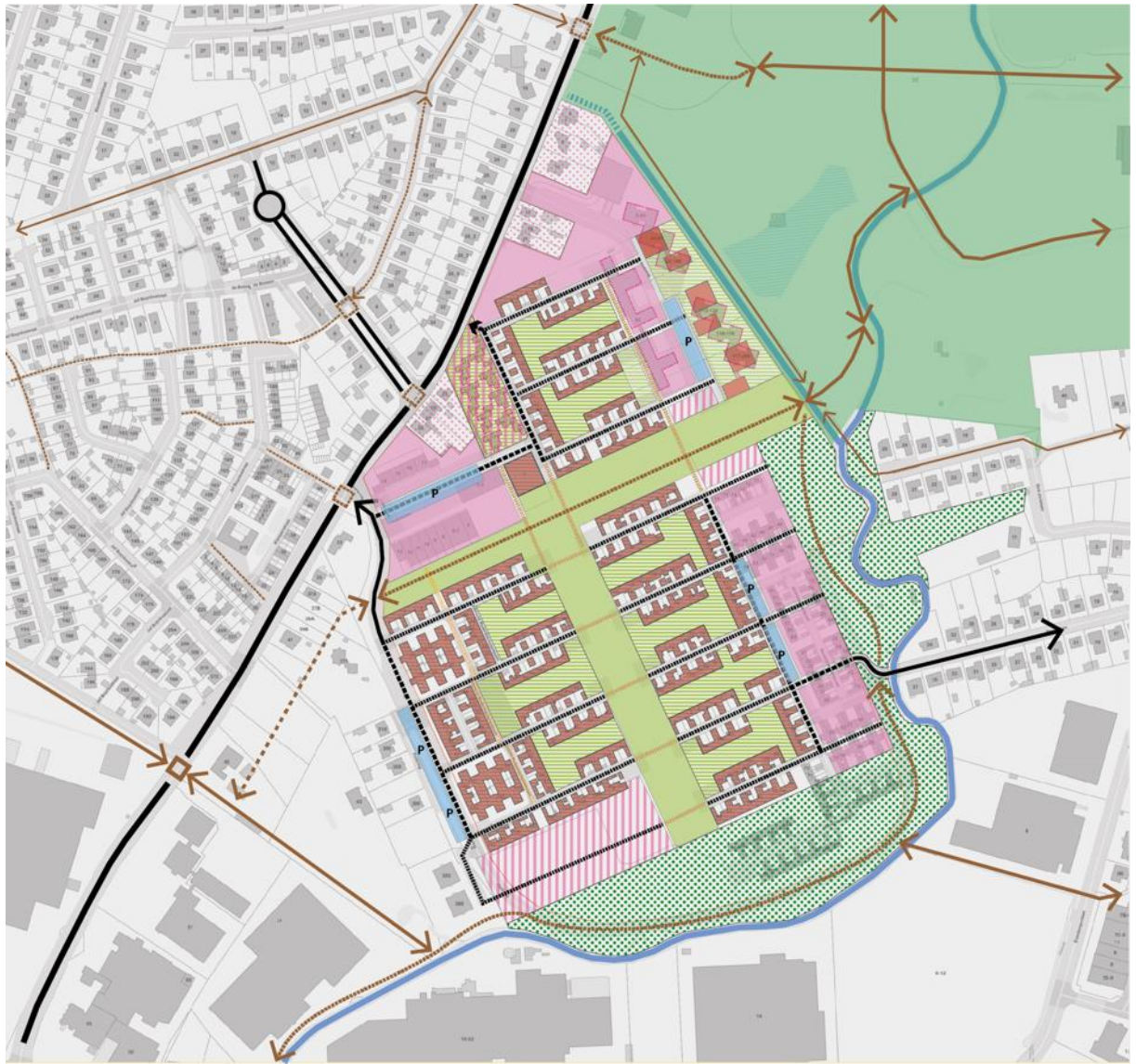
Binnen elk kwadrant vinden we het belangrijk dat er ook lokale collectieve zones zijn.

Dit kunnen enerzijds de groene binnentuinen zijn die dwars op de centrale groenas staan. In deze optie willen we onderzoeken op welke manier deze groene zones als een overgangszone tussen de woningen errond en de meer publieke centrale groene ruimte kunnen functioneren. Is het een plek die door de bewoners als verlengstuk van de eigen woning kan gebruikt worden en waar ze bijvoorbeeld een terrasje kunnen hebben om in de zon te ontbijten? Kunnen we het als een soort collectieve tuin bestempelen voor de bewoners die er rond wonen. Volstaat het eventueel om de paden naar het midden van de groene zone te brengen waardoor er een bredere neutralere tussenzone tussen de woningen en de voorbijgangers ontstaat? We werken hier in ieder geval verschillende oplossingen uit die we samen met de bewoners willen evalueren.

Het kunnen anderzijds ook de straten zijn die in de toekomst omgevormd worden tot woonerven en zo ruimte geven voor ontmoeten tussen de burens. Deze optie benadrukt het verblijfskarakter boven het doorgangskarakter. Het kunnen plekken worden waar de burens op een warme zomeravond een lange tafel zetten om met alle kinderen en volwassen samen te eten. Het kan een plek worden waar kinderen kunnen spelen en zich verstoppen achter of tussen het groen dat links en rechts kan voorzien worden.

Collectieve initiatieven

Collectiviteit kan de burens ook uitdagen om zelf aan de slag te gaan en delen samen te beheren. Zo zijn er in grotere steden al heel wat initiatieven rond samentuinen of een buurttuin. We willen die mogelijkheden samen met de bewoners en met de Stad en DE ARK onderzoeken. Daarbij is het belangrijk dat we vooral zoeken naar duurzame manieren om het samenleven met de burens te versterken waardoor de kansen op eenzaamheid of sociaal isolement verkleinen.

Kapstok 6 –

verhogen van de herkenbaarheid door een grotere differentiatie

We willen de herkenbaarheid en leesbaarheid van de wijk verhogen door op 3 gebieden een grotere differentiatie in te brengen :

- Op het gebied van woontypologie
- Op gebied van de ontsluiting
- Op het gebied van de groene ruimte

Naar een meer verscheiden woontypologie

De wijk bestaat vandaag hoofdzakelijk uit gekoppelde compacte grondgebonden gezinswoningen. Daarnaast vinden we meergezinswoningen (appartementen) ter hoogte van het Lode Peetersplantsoen en de Parking. Tenslotte is er een complex van zeer compacte seniorenwoningen.

Er is tussen de verschillende woontypologieën een zeer sterke ruimtelijke scheiding. In hedendaagse woonprojecten streven we echter meer en meer naar een gezonde menging van verschillende woontypologieën en woongroottes in één project. We willen de herstructurering dan ook aangrijpen om nieuwe woonvormen en -typologieën in te brengen. We denken daarbij o.a. aan cohousing (light), kangoeroe wonen, zorgwonen, ... We willen ook onderzoeken of we in de plantsoenen kleinschalige zorgvoorzieningen of ontmoetingsplaatsen een plek kunnen geven.

We pleiten er bovendien voor om ook te streven naar een menging van sociaal wonen met marktconforme bescheiden huur- en koopwoningen, echter zonder het aandeel sociale huurwoningen fors te verminderen. We willen op die manier gemengde buurten creëren waar mensen met verschillende achtergrond en/of verschillende leeftijden samen wonen.

Binnen de plantsoenen zijn we dan ook op zoek gegaan naar de mogelijkheden waar we die grotere differentiatie een plek zouden kunnen bieden. Naast de te behouden woningen duiden we daarom zones aan voor

herstructurering waar nieuwe woonvormen en ontwikkelingen mogelijk zijn.

Voor het Albrecht Rodenbachplantsoen onderzoeken we de mogelijkheid om ten zuiden van de laatste woningen nieuwe ontwikkelingen te voorzien. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met de beperkingen die opgelegd worden in functie van het integraal waterbeleid (Signaalgebied).

Voor het Elanders- en Xaverianenplantsoen onderzoeken we of in de oostelijke rand compactere en gestapelde woningen kunnen voorzien die hoger zijn dan de bestaande patiowoningen en zo de overgang naar de groene ruimte rond de Aa vallei visueel markeren.

We zoeken een beter geschikte locatie voor de basisschool zodat we de groene ruimtes van het Haagbeemdenplantsoen beter kunnen aansluiten bij de nieuw parkappartementen die eerstdaags gebouwd zullen worden. We onderzoeken de ontwikkelingsmogelijkheden van ruimte die daardoor vrij komt, samen met de niet bebouwde ruimte tot aan de Steenweg op Tielen (inclusief de huidige parkeergarage). We verkennen op welke manier de bestaande vrijstaande woningen relaties kunnen aangaan met deze ontwikkeling en/of er eventueel een onderdeel van kunnen uitmaken.

Rond het Lode Peetersplantsoen onderzoeken we hoe we door een grondige reorganisatie de voorzieningen een betere relatie kunnen geven met de Steenweg op Tielen en de aan de overzijde gelegen wijk Blijkhoef/Jef Buyckxstraat. We willen de wijk op deze plaats ook een echte voorzijde geven aan de Steenweg en onderzoeken op welke manier deze ontwikkelingen impact hebben op de 3 vrijstaande woningen recht tegenover de Sinteldreef.

Naar een duidelijkere ontsluitingsstructuur

We willen nadenken over de ontsluitingsstructuur van de Parkwijk. We

onderzoeken, binnen het kader van de mobiliteitskamers en het weren van doorgaand verkeer, of we de Parkring kunnen knippen of downgraden. De ruimte die op deze manier vrijkomt kunnen we inzetten voor zachte vervoersvormen (fiets / wandelen) en/of kunnen teruggeven aan de Aa-vallei in het kader van een ontharding. Door deze ingrepen zou de Parkwijk drie verschillende ontsluitingen kennen naar het hogere wegennet, met name één voor het Xaverianen- en Elanderplantsoen in de richting van de Rozenlaan, één voor het Albrecht Rodenbachplantsoen en de woningen aan de overzijde van de Parkring richting Steenweg op Tielen (thv Lode Peetersplantsoen) en één centraal voor de noordelijke zone (ter hoogte van de eventueel af te breken seniorenwoningen). Doorgaand (sluip)verkeer via de Parkring is echter niet meer mogelijk.

Ook binnen de plantsoenen willen we een duidelijk onderscheid nastreven tussen de verschillende straten en de functie die deze hebben voor de wijk. We onderscheiden woonerven, verzamelstraten en ontsluitingswegen naar de omliggende steenwegen. We pleiten er alleszins voor om de gemeenschappelijke parkeerplaatsen te verplaatsen van de buitenranden aan de centrale groenzone naar een meer centrale plaats in de plantsoenen. Daardoor lopen de woonerven als het ware ongehinderd door in de centrale groenzone en kunnen we connecties van plantsoen naar plantsoen door de groene ruimte creëren of versterken. Door de parkeerplaatsen gemeenschappelijk centraal in de plantsoenen te voorzien, maken we ook de oost-west gerichte straten verkeersluw en kunnen we ze inrichten als woonerven.

Het is ons inziens noodzakelijk om ook voor de fietsers en wandelaars verschillende gradaties in het netwerk aan te brengen, zodat de rol van de fiets- of wandel route in de ontsluiting van de wijk duidelijker wordt.

Zo bepleiten we een hoofdfietsroute van oost naar west door de centrale groenzone die aansluiting vindt op de uit te bouwen en te

verbeteren route door het stadspark naar het stadscentrum. We raden sterk af om deze route ook in noord-zuid richting door de centrale groenruimte door te trekken zoals indicatief in de huidige plannen van het fietsnetwerk is opgenomen. Hierdoor zou immers een harde scheiding worden aangebracht tussen het Albrecht Rodenbachplantsoen en de Xaverianen- en Elanderplantsoenen.

In plaats daarvan bepleiten we een route in de richting van de non-stop fietsroute via het binnengebied rond de Taxa Golfschool. Een 2e route die min of meer het tracé van de te knippen of te downgraden Parkring volgt en aan de oostzijde van het Elanderplantsoen een verbinding maakt met de route door het stadspark.

Op dit hoofdwegennet wordt een netwerk van eerder lokalere paden voor fietsers en voetgangers aangesloten. Deze hebben als doel om de plantsoenen met deze hoofdroute te verbinden, maar verzorgen daarnaast ook zachte verbindingen tussen de plantsoenen en het voorzieningencentrum van de Parkwijk.

Naar een meer verscheiden groene ruimte

Tenslotte willen we ook in de groenstructuur een grotere verscheidenheid brengen. Zo krijgt de centrale groene ruimte een andere invulling en vormgeving dan het kleinere collectieve buurtgroen tussen de rijwoningen of de groen zone rond de vallei van de Aa.

Voor de centrale groene zone onderzoeken we een meer parkachtige tot natuurlijk ecologische inrichting. We denken daarbij ook aan een onderhoudsarme invulling die ook ruimte biedt aan avontuurlijk spelen en ontdekken en ook plaats geeft voor ontmoeting over de plantsoenen heen.

Voor het collectieve buurtgroen tussen de rijwoningen lijkt een kleinschaligere en/of tuinachtige inrichting meer geschikt. Het doel is hier vooral om ontmoetingsplekken te creëren voor de onmiddellijke omwonenden als een verlengstuk van de eigen woning.

Langs de Aa willen we de rivier terug ruimte geven, bijvoorbeeld door het voorzien van een winterbedding of ruimte voor meandering. Dit gebied krijgt een natte natuurlijke invulling en is mogelijks gedeeltelijk niet toegankelijk in functie van natuur- en waterbeheer.

De vallei van de Aa onderscheidt zich op die manier ook van het Stadspark waar het groen een meer formeel karakter heeft met statige bomenrijen en open grasvelden voor sport, spel en ontspanning. Ook in het Stadspark onderzoeken we de mogelijkheid om meer ruimte te geven aan de natuurlijke loop van de Aa.

Kapstok 7 –

veerkracht en robuustheid een 2-eenheid voor een duurzame toekomst

Eén van de belangrijkste uitdagingen waar de Parkwijk voor staat is de wijk klimaatrobuust en duurzaam te maken. Naast de ambities en doelstelling voor het uitbouwen van een duurzame mobiliteit willen we ook inzetten op een integraal waterbeheer en energieneutraliteit.

Warmte

De stad heeft de ambitie om de Parkwijk aan te sluiten op een nog uit te bouwen warmtenet. In eerste instantie wordt hier gekozen voor een centrale transitie verwarmingsbron. Op termijn wil de stad samen met partners de mogelijkheden van diepe geothermie volledig benutten. Voor een warmtenet moet een netwerk van verwarmingsbuizen geïnstalleerd worden in de ondergrond. Deze graafwerken zullen een belangrijke impact hebben op de publieke ruimte. We onderzoeken of deze buizen best onder de straten of via de groene ruimte tot aan de woningen kan worden gebracht. Alleszins lijkt het aangewezen om de uitbouw van het warmtenet samen te laten lopen met de heraanleg van de publieke ruimte. Los daarvan moeten de woningen natuurlijk ook beter geïsoleerd worden. Dit zorgt ervoor dat de warmteverliezen beperkt worden en betekent een flinke besparing op de energie uitgaven voor de bewoners.

Koeling

Naast verwarming speelt koeling een steeds belangrijkere rol. Als woningen steeds beter geïsoleerd worden, neemt het risico op overhitting exponentieel toe. Om daaraan te verhelpen moet er niet alleen gekeken worden naar oriëntatie van de woningen (bij voorkeur oost-west ipv noord-zuid) en zonneweringssystemen op niveau van de woning maar kan en moet ook de publieke ruimte een belangrijke rol opnemen. Door strategisch geplaatste bomenrijen kan een teveel aan direct zonlicht in de zomer vermeden worden, microbosjes kunnen verkoeling brengen en

afdaken zorgen voor schaduw. Ook het beperken van verharding en het voorzien van verkoelende watervlakken kan hitte-eilanden vermijden.

Water

We willen daarnaast ook inzetten op een integraal waterbeheer waarbij we trachten alle regenwater maximaal op de site te infiltreren of te bufferen en via een vertraagde afvoer naar de Aa te brengen. Om dat te bereiken zetten we in eerste instantie in op de grondige ontharding van de publieke ruimte. Hoe minder verharding aanwezig is, hoe minder regenwater geïnfiltreerd en gebufferd moet worden. We willen ernaar streven om al het regenwater binnen de Parkwijk oppervlakkig af te voeren en geen regenwaterriolering te voorzien.

We doen dit door in te zetten op een graduele opvang van het regenwater. In eerste instantie dient regenwater te worden opgevangen in een private of collectieve regenwaterput in functie van hergebruik.

Overtollig regenwater en water dat afstroomt van de publieke ruimte wordt in een cascade systeem geïnfiltreerd en gebufferd. Daarbij proberen we het water maximaal in de groene tussenzones tussen de rijwoning te infiltreren of op te vangen. Hier kunnen kleine wadi's of bufferbekken ingebracht worden. In een volgende stap wordt het water verder geleid naar de centrale groene ruimte waar grotere wadi's of infiltratie zones worden voorzien. We denken hierbij bijvoorbeeld ook aan regenpleinen; dit zijn pleinen die bij overvloedig regenwater mogen overstromen en nadien het water gefaseerd afvoeren. Daarnaast voorzien we enkele grotere waterbuffers waar in geval van zeer grote neerslag volumes het water tijdelijk gebufferd kan worden en daarna gecontroleerd naar de Aa afgeleid kan worden.

Kapstok 8 –

Aandacht voor het samenwonen in een wijk in verandering

We vinden het belangrijk om van de Parkwijk (terug) een levendige en gemengde buurt te maken waar mensen met een verscheiden achtergrond en van verschillende leeftijden en gezinsgroottes op een aangename en duurzame manier kunnen wonen. We willen de bewoners een buurt geven waar ze zich thuis kunnen voelen en op een informele manier hun burens of bezoekers van de voorzieningen in de wijk kunnen ontmoeten. Het ontmoeten is echter ongedwongen en in de publieke ruimte is er eveneens nood aan stille plekken waar bewoners en bezoekers zich even kunnen terugtrekken.

Het spontane ontmoeten dient zich aan op verschillende niveaus en staat sterk in relatie tot het karakter van de bewoner. We zien veel mogelijkheden om burens op een informele manier samen te brengen rond de groene tuinzones tussen de plantsoenen of in de straten die we als woonerven willen uitbouwen. Dit is ook de ruimte waar we (jongere) kinderen met elkaar zien spelen, terwijl er nog steeds sociale controle mogelijk is door de ouder(s) vanuit hun woningen.

De centrale groenzone richt zich op een ander ontmoeten. De meeste bewoners zullen hier eerder vluchtige contacten hebben, op weg van de woning naar de centrale voorzieningen of op weg naar Stadpark of stadscentrum. Voor de wat oudere kinderen (vanaf +/- 10 à 12 jaar) kan de centrale groenzone de plek zijn voor het avontuurlijkere spelen of het sporten met verschillende kinderen uit de wijk. Het is niet de bedoeling om hier officiële sportterreinen aan te leggen. We willen de ruimte eerder zo aanleggen dat ze aanleiding geeft tot sport of spel. We zien in de centrale groenzone ook ruimte voor jongeren waar ze ongestoord even kunnen hangen, kunnen skaten of naar hun favoriete muziek luisteren. Deze plekken liggen wat meer aan de randen van de centrale groenruimte of op de overgangen naar het park of de Vallei van de Aa.

Naast kansen voor het informele ontmoeten heeft de wijk ook nood aan ruimte voor een lokaal verenigingsleven en aan een overdekte plek waar mensen samen kunnen komen om samen te eten, te feesten, of te vergaderen. In eerste instantie lijkt het centrum rond de kerk daarvoor het meest geschikt, omwille van zijn centrale positie in de wijk en door de combinatie met de school. Het is dan wel noodzakelijk om aantrekkelijkheid van deze centrale ontmoetingsplek te versterken.

Daarnaast willen we ook de mogelijkheid openlaten om in de verschillende plantsoenen ruimte te maken voor het verenigingsleven. Dat gebeurt vandaag al, bijvoorbeeld door de Stuyfplek in het Elandersplantsoen, of Turnhout Helpt, maar kan verder worden uitgebouwd.

Een wijk in verandering

Een belangrijk aandachtspunt is dat de wijk de komende jaren in volle verandering zal zijn. Er zullen woningen worden afgebroken en nieuwe bijgebouwd en de publieke ruimte gaat grondig op de schop. Het aanzien van de wijk zal dus gevoelig veranderen. De ruimtelijke veranderingen zullen ook impact hebben op de bewoners van de wijk zelf. Sommige bewoners zullen verhuizen binnen de Parkwijk, anderen zullen de Parkwijk misschien voorgoed verlaten. Bovenal zullen er ook nieuwe bewoners naar de Parkwijk worden aangetrokken, waardoor het samenleven in de Parkwijk zal veranderen.

Ondanks het feit dat er een algemene consensus is dat verandering nodig is, verwachten we dat de veranderingen ook een bepaalde weerstand kunnen oproepen. We willen dit veranderingstraject dan ook in participatie met de bewoners en gebruikers van de Parkwijk voeren, stap voor stap en met respect voor de huidige bewoners. Door goed te luisteren naar hun besognes en verwachtingen kunnen we ermee voor zorgen dat nieuwe bewoners kunnen integreren met de bewoners van de Parkwijk.